

УДК 338.487

ТЕРИТОРІАЛЬНА ТА ФУНКЦІОНАЛЬНА СТРУКТУРА ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Н. Мандюк

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна, тел. (032)239-46-03*

Висвітлено особливості територіального розташування центрів гірськолижного туризму Карпатського регіону України. Проаналізовано структуру закладів розміщення туристів за співвідношенням ціни та якості послуг.

Ключові слова: гірськолижний туризм, гірськолижний туристичний комплекс, туристичний продукт, туристична зона, гірськолижний курорт, гірськолижний центр.

У регіоні сформувалась функціональна та територіальна структура гірськолижного туристичного комплексу особливістю якої є те, що навколо центрів із найбільш розвиненою матеріально-технічною гірськолижною базою утворились туристичні зони, в які входять декілька населених пунктів, де розташовуються заклади розміщення туристів та інша туристична інфраструктура. Поряд із такими зонами функціонують окремі гірськолижні центри з менш розвиненою гірськолижною базою.

Що більшою є туристична зона, що більше можливих послуг тут пропонується туристам, то більш конкурентоспроможним є її туристичний продукт. Проаналізуємо гірськолижні туристичні зони та гірськолижні центри Карпатського регіону за порядком спадання рівня конкурентоспроможності пропонованого ними туристичного продукту.

Яремчанська зона (охоплює населені пункти Яремче, Ворохта, Татарів, Микуличин, Яблуниця, Поляниця, а також гірськолижний курорт Буковель). На території Яремчанської зони розбудована широка мережа приватних закладів розміщення, усього близько 450 об'єктів (за даними сайту karpaty.info). Туристичну інфраструктуру та відповідно, гірськолижний туристичний продукт, що пропонується тут, можна вважати найбільш розвиненим та конкурентоспроможним порівняно з іншими курортами регіону. Цьому сприяють дві основні конкурентні переваги:

1. Наявність добре матеріально-технічно обладнаного гірськолижного комплексу Буковель, послуги якого слугують основою формування гірськолижного туристичного продукту.

2. Наявність добре розвиненої (порівняно з іншими гірськолижними курортами) туристичної інфраструктури в навколишніх населених пунктах з широкими можливостями щодо розміщення туристів і проведення дозвілля. Крім того, проживання тут набагато дешевше ніж на курорті Буковель, що є вагомим фактором при виборі місця відпочинку.

Туристична зона Славське–Волосянка (охоплює населені пункти Славське, Грабо-

вещь, Волосянка, Нижня Рожанка). Загалом туристична інфраструктура тут розвинена відносно добре, пропонуються різні умови проживання, від нижчого до вищого класів, працює мережа закладів харчування, магазинів, пунктів прокату, таксі, надаються послуги з організації дозвілля (у розважальних закладах, катання на снігоходах тощо). Основним центром зони є Славське із горою Тростянь, яка є найбільш привабливою для туристів з її мережею гірськолижних трас. У туристичній зоні близько 200 закладів розміщення туристів (за даними сайту karpaty.info). Проте суттєвим недоліком зазначеної туристичної зони, що позначається на конкурентоспроможності її туристичного продукту, є застаріле матеріально-технічне обладнання переважної більшості гірськолижних схилів, а також незадовільний стан доріг, як до самого Славська, так і до гори Тростянь. Конкурентними перевагами, які незважаючи на такі серйозні негативні характеристики дозволяють забезпечити високу популярність курортної зони є імідж гори Тростянь як найкращого місця для гірськолижного спорту, що склався ще за радянських часів, залізничне сполучення та відносна близькість до міста Львова.

Драгобрат–Ясіня. Туристична зона розвивається на базі гірськолижного курорту Драгобрат, найвисокогірнішого гірськолижного курорту України. Матеріально-технічна база курорту відносно добра, хоча поряд з новими витягами тут працюють застарілі. Закладів розміщення туристів тут відносно небагато – близько 50 (за даними сайту karpaty.info). Це переважно невеликі готелі на Драгобраті та приватний сектор в Ясіні. Особливістю курорту є те що його конкурентна перевага стає одночасно його недоліком: знаходження високо в горах у віддаленому місці, з одного боку, забезпечує найдовший лижний сезон (до середини травня), з іншого – робить його важкодоступним для туристів.

Міжгірська гірськолижна зона (Пилипець, Подобовець, Ізки, Верхній Студений, Міжгір'я). Основного гірськолижного курорту тут немає, всі центри приблизно однаково розвинені та характеризуються невисоким рівнем розвитку туристичної інфраструктури. Закладів розміщення тут близько 60 об'єктів, здебільшого приватні садиби. Можливостей для організації дозвілля порівняно із вже описаними курортами теж менше. Конкурентними перевагами цих гірськолижних курортів є нові гірськолижні траси з новими витягами (в Ізках, Пилипці) та відносно нижчі ціни.

Туристична зона Красія (Кострина, Вишка, Люта). Заклади розміщення туристів представлені тут готелями, туристичними базами та приватним сектором, який набирає дедалі більшого розвитку. Зараз тут працюють близько 50 закладів розміщення (за даними сайту karpaty.info), розташованих безпосередньо біля витягів і в навколишніх селищах. Якість послуг різна, хоча переважно невисока. Конкурентними перевагами туристичної зони є частково оновлена матеріально-технічна база гірськолижних спусків на горі Красія, порівняно невисокі ціни та добра транспортна доступність (тут проходять автомобільна та залізнична траси Львів – Чоп, які є частиною міжнародного транспортного коридора).

Тисовець–Орявчик. Туристична зона розвивається навколо гірськолижного комплексу Тисовець. Тут є спортивна туристична база, а також в селі Орявчик близько 20 приватних закладів розміщення (за даними сайту karpaty.info). Якість надання послуг тут невисока. Також Тисовець знаходиться у важкодоступному місці, що характеризує його як курорт з поганою транспортною доступністю.

Косівська туристична зона (Косів, Шешори). Гірськолижний туризм тут розвинутий слабо, матеріально-технічна база застаріла. Закладів розміщення небагато – близько 20 (за даними сайту carpaty.info), здебільшого це приватний сектор, в Косові є дві бази відпочинку. Якість послуг невисока, транспортна доступність Косова і Шешор також погана, через відсутність залізничного сполучення та віддаленість від основних автомагістралей.

Плав'є – окремих гірськолижний центр, створений відносно недавно, у 2007 році. Тут працює гірськолижний комплекс “Плаї”, матеріально-технічна гірськолижна база нова. Туристична інфраструктура мінімальна. Сприятливим фактором є добра транспортна доступність, оскільки Плав'є знаходиться на трасі Київ – Чоп.

Гірськолижні центри Розлуч, Верховина, Волосянка, Ужок, Велекий Березний, Жденієво, Синяк, Мигове розвинені слабо. Їх гірськолижний туристичний продукт поки що неконкурентоспроможний, через застарілу матеріально-технічну базу гірськолижних спусків, яка часто не те, що виходить з ладу, а є небезпечною, короткі та пологі спуски і практично нерозвинену туристичну інфраструктуру, що представлена тут поодинокими закладами розміщення, ще й переважно низької якості.

Важливим елементом конкурентоспроможності гірськолижного туризму є співвідношення ціни та якості послуг. Загалом заклади розміщення туристів гірськолижних курортів Карпатського регіону за співвідношенням “ціна – якість” можна поділити на кілька груп.

Готелі гірськолижного курорту Буковель характеризуються високою якістю послуг і досить високими цінами. Серед таких готелів “Буковель”, “Шелтер”, “VIP-резеденція”, “Тавель”, “Іріс”, які пропонують номери різних класів – від стандарту до класу люкс та апартаменти, надають широкий спектр послуг з проведення дозвілля, є сра-центри. Вартість номера за одну добу тут становить в середньому від 600 до 3000 грн. залежно від класу номера та сезону, а в деяких номерах (типу вілла) може сягати 13 000 грн. Також на курорті працює мережа закладів харчування, розважальні центри, сра-центри, лижні школи, пункти прокату, ковзанка тощо.

Готелі та туристичні комплекси місткістю понад 50 осіб, які забезпечують відносно якісні та комфортні умови проживання та пропонують широкий спектр додаткових послуг і розважальних заходів. Їх номерний фонд переважно представлений вищою категорією (півлюкс, люкс, котедж-люкс, апартаменти тощо) Як правило, це новозбудовані об'єкти або відремонтовані старі туристичні бази. Такі заклади знаходяться, як правило, у великих туристичних центрах або безпосередньо в системі гірськолижного комплексу: готель “Крокус” (75 місць) на Драгобраті, готельно-туристичний комплекс “Ворохта” на 120 місць і спортивно-оздоровчий комплекс “Хатки Руслани” на 64 місця у Ворохті, готель “Мілена” на 80 місць у Поляниці, готельний комплекс “Ізки” на 140 місць в с. Ізки, “Гранд-готель Пилипець” на 125 місць у с. Пилипець, туристичний комплекс “Захар Беркут” на 80 місць у Волосянці, готель “Карпатський загишок” на 65 місць у Славську. Ціни в таких закладах, як правило, високі або вищі від середніх. Залежно від класу номера та сезону в середньому ціни тут коливаються в діапазоні від 400 до 2000 грн за добу.

Невеликі приватні готелі та котеджі місткістю 10–50 осіб, які пропонують відносно якісні та комфортні умови проживання. Надають, як правило, послуги проживання та

харчування, спектр додаткових послуг досить обмежений (може бути сауна, трансферні послуги). Номерний фонд представлений в основному середнім класом (номери типу стандарт, стандарт плюс), номерів вищого класу мало. Ціни в таких закладах середні або вищі від середніх, залежно від сезону та класу номера коливаються в діапазоні 100–700 грн за добу. Суттєвим фактором, що впливає на ціни в цьому сегменті є близькість до гірськолижних витягів. Серед таких закладів: готель “Трембіта” на 30 місць у Міжгір’ї, готель “Казка Карпат” на 36 місць у Пилипці, котедж “У Степана” на 32 місця на Драгобраті, готель “Під Говерлою на 30 місць у Ворохті, готель “Зорі Карпат” на 35 місць у Микуличині, готель “Калина” в Поляниці, котеджі “Сім вітрів” на 20 місць у Волосянці, готель “Альпійський двір” на 40 місць у Славську, готель “Дюк” на 20 місць у Тисовці. Загалом такі заклади є присутні на всіх гірськолижних курортах Карпатського регіону у великій кількості.

Приватні будинки невеликої місткості (4–15 осіб), які характеризуються низьким або середнім рівнем якості послуг та комфортності проживання та відносно невисокими цінами (50–100 грн /добу). Як правило, господарі проживають у тому ж будинку, де приймають гостей. Серед таких закладів: садиба “У Лакатоша” на 12 осіб в Ясні, садиба “Лісова пісня” на 10 осіб у с. Синяк, садиба “Дюбава” на 14 осіб у Пилипці, садиба “Топірець” на 10 місць у Ворохті, садиба “У Ірини” на 6 місць у Славську, садиба “Марта” в Орявчику тощо. Ці заклади розміщення, як і попередні, також найбільш поширені.

Старі туристичні бази та пансіонати, збудовані ще за радянських часів, переважно великої місткості (50–150 осіб), як правило, частково модернізовані або потребують реконструкції. Рівень послуг тут низький або середній. До таких закладів належать: спортивно-оздоровча база “Україна” на 100 місць та “Авангард” на 120 місць у Ворохті, оздоровчий комплекс “Карпати” на 160 місць в Яремче, пансіонат “Славський” на 120 місць у Славську, туристична база “Карпатські зорі” на 110 місць у Косові, туристична база “Бойківчанка” на 60 місць у Розлучі тощо. Таких закладів небагато і з кожним роком їх стає дедалі менше, оскільки вони або модернізуються або закриваються.

Загалом оцінка конкурентоспроможності гірськолижних центрів Карпатського регіону показала, що найсильнішими є позиції Буковеля та Славського. Це також підтвердили результати маркетингових досліджень гірськолижних центрів України, проведених інтернет-ресурсом “Українська правда”.

Проблемою гірськолижного туристичного комплексу Карпатського регіону України є якість обслуговування, що впливає на структуру споживчого попиту і є важливим чинником у конкурентній боротьбі на туристичному ринку та у формуванні конкурентоспроможного гірськолижного туристичного продукту.

Отже, основними напрямками удосконалення організації та покращення якості туристичного обслуговування, формування конкурентоспроможного гірськолижного туристичного продукту є функціональна відповідність туристичних послуг вимогам визначеного сегменту обслуговування; інформаційне забезпечення споживача; гарантії в наданні раніше оплачених послуг; правовий захист споживачів; менеджмент, спрямований на якісне туристичне обслуговування; маркетинг якісних туристичних послуг.

Необхідною умовою розвитку гірськолижного туристичного комплексу є залучення інвестицій у розвиток туристичної інфраструктури. Своєю чергою фінансово-економічне регулювання розвитку туристичних ресурсів повинно здійснюватися через активну інвестиційну політику та кредитування, удосконалення механізму платежів за використання природних рекреаційних ресурсів, ефективну податкову й цінову політику.

Водночас серйозною проблемою є охорона та збереження природного середовища Карпатського регіону, оскільки гірськолижний туризм є шкідливим для довкілля. Важливо не лише забезпечити максимальний розвиток гірськолижного туристичного продукту, а й запровадити обмежувальні заходи, нормативи, що допоможуть уникнути негативного впливу на природне середовище.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Любцієва О.О.* Геопросторові закономірності функціонування туристичного ринку // Вісник Київ. ун-ту. Географія. – 2003. – Вип.49.- С.54-57.
2. *Павліха Н. В.* Теоретико-методичні засади просторового облаштування територій в контексті перспектив їх сталого розвитку / Н. В. Павліха // Соціально-економічні дослідження в перехідний період (Зб. наук. пр.). – 2004. – Вип. 2 (XLVI). – С. 73–83.
3. www.bukovel.com.ua
4. www.dragobrat.biz
5. www.carpathia.uz.ua
6. www.carpathians.org.ua
7. www.karpaty.info.ua
8. www.krasia.info
9. www.ski.lviv.ua

*Стаття: надійшла до редколегії 25.05.2012
прийнята до друку 06.06.2012*

TERRITORIAL AND FUNCTIONAL STRUCTURE OF MOUNTAIN TOURISM IN THE CARPATHIAN REGION OF UKRAINE

N. Mandyuk

*Lviv National Ivan Franko University,
ul. Universitetskaya 1, Lviv, 79000, Ukraine Tel. (032) 239-46-03*

The author describes the features and the location of the skiing tourism in the Carpathian region of Ukraine. Analyzed and described the structure of tourist accommodation facilities for value-for-money services.

Keywords: ski tourism, tourist services, tourist product, tourist area, ski resort, ski center.

ТЕРРИТОРИАЛЬНАЯ И ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ СТРУКТУРА ГОРНОЛЫЖНОГО ТУРИЗМА КАРПАТСКОГО РЕГИОНА УКРАИНЫ

Н. Мандюк

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко
ул. Университетская, 1, г. Львов, 79000, Украина, тел. (032) 239-46-03*

Освещены и охарактеризованы особенности территориального расположения центров горнолыжного туризма Карпатского региона Украины. Проанализированы и описана структура средств размещения туристов по соотношению цены и качества.

Ключевые слова: горнолыжный туризм, туристические услуги, туристический продукт, туристическая зона, горнолыжный курорт, горнолыжный центр.